

Prípadová štúdia popisuje progres dieťaťa zo sociálne znevýhodneného prostredia navštevujúceho školský klub, v ktorom sa využíva Feuersteinova metóda inštrumentálneho obohacovania (FIE).

Modelová kazuistika – Danko, 9 rokov

Osobná anamnéza

Danko sa narodil v sociálne znevýhodnenom prostredí do rómskej rodiny v obci blízko Košíc. V detstve neprekonal vážnejšie ochorenia. Nebol mu diagnostikovaný žiadny deficit. Pôsobí utiahnuto, nesmelo.

Rodinná anamnéza

Danko (*2007) pochádza z mnohodetnej rodiny. Má troch starších a štyroch mladších súrodencov. Minulý rok mu zomrela trojmesačná sestra na syndróm náhleho úmrtia.

Rodičia nie sú zosobášení. Obaja majú neukončené základné vzdelanie, otec (*1986) je nezamestnaný a matka (*1988) je na materskej dovolenke. Ich rodinný rozpočet okrem materského príspevku tvorí dávka v hmotnej núdzi. Vzťahy medzi nimi sú značne konfliktné. Otec matku často v prítomnosti detí fyzicky napáda. Konflikty rieši mnohokrát polícia.

Rodičia o deti neprejavujú značný záujem. Väčšinu z roka sú neupravené, v špinavom potrhanom oblečení, v starých topánkach inej veľkosti ako potrebujú. O rodičoch neradi rozprávajú. V ich prítomnosti sú mĺkve a vytráca sa im úsmev z tváre.

Rodina býva v nájomnom dome radovej výstavby v rómskej osade. Príbytok pozostáva z kuchyne, spálne a kúpeľne so sociálnym zariadením. V dome majú zavedenú elektrinu aj vodu. Kúrenie si zabezpečujú tuhým palivom v piecke. Domácnosť pôsobí neútulne, zanedbane, v okolí sa pohadzujú odpadky, z ktorých sa šíri nepríjemný zápach.

Školská anamnéza

Danko nenavštevoval predškolské zariadenie. Z toho dôvodu bol po absolvovaní zápisu do školy (2014) a následného psychologického vyšetrenia zaradený do nultého ročníka. Nakoľko pochádza z rodiny, ktorá neplní základné funkcie potrebné pre zdravý vývin dieťaťa, v škole musí prekonávať množstvo prekážok. Najväčšou bariérou vo vzdelávaní je pre Danku práve komunikácia v slovenskom jazyku. Pri nástupe do školy rozprával výlučne rómsky.

Deficity výchovy sa naplno prejavili v prvom ročníku. Na polroka aj na konci školského roka neprospeš z matematiky, slovenského jazyka a prvouky a musel tak ročník opakovať.

V škole je hodnotený ako tichý, skôr samotár, no ochotný, vďačný za pozornosť a záujem. Aj napriek opakovaniu prvého ročníka si stále neosvojil písanie a čítanie písmen, nepozná číslice do desať, slovnú zásobu si rozširuje pomalším tempom. Jednotlivé písmená si vie zapamätať s veľkými ťažkosťami a veľmi rýchlo ich zabudne. Písmená číta takmer šepotom, alebo vôbec. Spájať písmená do slabík zatiaľ nedokáže. Počas vyučovania nevyrušuje, kľudne sedí. Vníma výklad učiteľky, no výnimočne dokáže pochopiť zadania úloh, takže sa dostáva do stresu, ktorý je na ňom viditeľný a nedokáže ďalej pracovať. Nepomôže ani podpora a povzbudzovanie učiteľky, ktorú o pomoc nikdy nežiada. V matematike napočíta do desať, no číslice sa mu podchvíľou pletú, čo ho rýchlo vyvedie z miery a opäť má tendenciu zablokovať sa. Sčítavať dokáže len s pomocou učiteľa a svojich prstov, zatiaľ len bez prechodu cez desiatku. Zo zvyšných predmetov je hodnotený dobre.

Na hudobnej rád spieva, no len v skupine. Počas telesnej výchovy volí radšej hru mimo kolektívu. Do školy chodí Danko rád, vyučovanie vymeškáva len v prípade, že nemá topánky alebo ide s otcom v zime na drevo. Triedna učiteľka ho zatiaľ neodporučila na špeciálno-pedagogické vyšetrenie.

V školskom roku 2017/2018 má pred sebou Danko štvrtý rok povinnej školskej dochádzky a navštevuje druhý ročník základnej školy.

Sociálna anamnéza

Danko je skôr samotár. Nenadväzuje s rovesníkmi kamarátsky vzťah. Pri hre volí individuálnu činnosť. V kolektíve je nepriebojný a tichý. Rešpektuje autoritu dospelého, ale nevyhľadáva jeho prítomnosť. Zo všetkých aktivít má najradšej kreslenie jednoduchých obrázkov, či vyfarbovanie omaľovánok, pri ktorých dokáže presedieť sústredene dlhú dobu.

V domácom prostredí trávi väčšinu voľného času vypomáhaním otcovi, spoločne zbierajú a rúbu drevo alebo chodia hľadať železo aby si prilepšili. Často sa bezcieľne potuluje po dedine so staršími súrodencami.

Ťažkosti zistené po vstupe do klubu

Danko dostal ponuku navštevovať FIE klub pri nástupe do prvého ročníka v školskom 2015/2016, s čím rodičia súhlasili. Pri prvých stretnutiach s nami po celú dobu skrýval svoju úzkosť za úsmev.

Všetky zadané úlohy na požiadanie ochotne plnil. Pomáhal rozdávať ceruzky, zatvoriť dvere a okná, vyložiť stoličky. Pri plnení školských úloh však nastali problémy. Ovládol ho strach z neúspechu, ktorý zažíval dennodenne počas vyučovania a zabránil mu ďalej rozmýšľať. Neustále opakoval frázu „*ja neviem*“, a to ešte predtým, než bolo vysvetlené, čo nás čaká.

Počas klubu neprehovoril nielen s nami, ale ani so spolužiakmi. Bol plachý a vyhýbal sa akémukoľvek očnému kontaktu. Pri priamom oslovení dospelým si zahryzol do prstov na ruke a pozeral do zeme. Ak ho oslovili spolužiaci, odpovedal po rómsky. Absolútne odmietal akýmkoľvek spôsobom vystúpiť z davu. Počas relaxačnej časti klubu, kde si deti samé volia aktivitu a môžu sa hrať, si sám v tichosti kreslil. So svojou prácou nebol spokojný a hanbil sa ju komukoľvek ukázať. Nemal vybudovanú žiadnu sebadôveru.

Spozorovali sme, že pri úlohách, ktoré nedokázal vyriešiť, sa úplne zablokoval. Často z obavy, že urobí niečo nesprávne, úlohy nezačal ani riešiť. Položil hlavu na lavicu a celkom sa uzavrel do seba. Do konca klubu už nereagoval na žiadne podnety. Raz dokonca simuloval odpadnutie, len aby nemusel vyriešiť príklad na sčítanie z matematiky.

Progres pod vplyvom FIE

Počas dvoch školských rokov práce s FIE Danko urobil viditeľné pokroky. Spoločne sme prešli dva inštrumenty, Usporiadanie bodov a Urči emócie. Najbadateľnejší posun nastal v komunikácii. Rozumie omnoho lepšie po slovensky ako na začiatku. Na rozširovaní slovnej zásoby pomaly nenútené pracujeme. Je ale potrebné s ním rozprávať pomalšie a overiť si kontrolnými otázkami, či všetkému porozumel.

Danko začal nadväzovať očný aj verbálny kontakt s rovesníkmi, ako aj so svojimi učiteľmi. Počas práce s inštrumentami dokonca bez pobádania odpovedá na kladené otázky a rozpráva čo máme robiť. Sám sa dokonca ponúkol, že pôjde vrátiť požičanú loptu do zborovne k úplne cudzím učiteľom.

Výrazne sa uňho znížila hrôza z nového, nepoznaného. Danko pristupuje k novým úlohám stále s obavami, ale dokáže ich prekonať. Za posledný rok ani raz nenastala situácia, aby sa v klube uzavrel do seba.

V prípade, že niečomu nerozumie, dokáže požiadať o pomoc. Prostredníctvom FIE sa uňho odbúrval strach z chyby, pochopil, že chyby sa stávajú každému a je to v poriadku. Naučil sa s chybou oveľa lepšie pracovať, prípadne ju opraviť, ak sa opraviť nedá snaží sa ju rešpektovať. Pracovné listy sú pre neho zaujímavé, teší sa na nich. Dokáže ich bez väčších problémov vypracovať, je pri nich tak sústredený, že často zabúda na svoje okolie. Čo je paradoxom s jeho školskými výsledkami, nakoľko má pri vyučovanom procese problém koncentrovať sa a čokoľvek sa naučiť. Mnohokrát sa stalo, že po ukončení práce s inštrumentom si vypýtal ešte jeden, dva, tri a nanovo ich sám vyplňal. Je úžasné pozorovať ho pri práci, vidieť ho ako rozmýšľa a plánuje ako bude postupovať. Svoju prácu sám v sebe hodnotí a opravuje ju kým nie je spokojný.

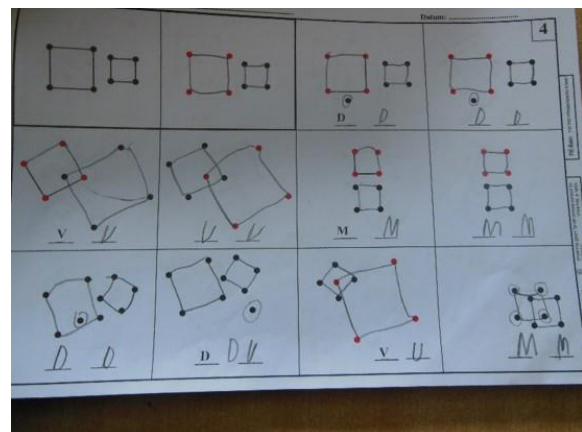
Ďalšou z pozitívnych vecí v prípade Danka je zlepšenie jeho pamäti. Informácie, ktoré prostredníctvom FIE získava, nestráca. Dôkazom toho sú jeho vlastnoručne nakreslené inštrumenty s bodmi, ktoré začal v klube kresliť dávno po tom, ako sme sa nimi zaoberali.

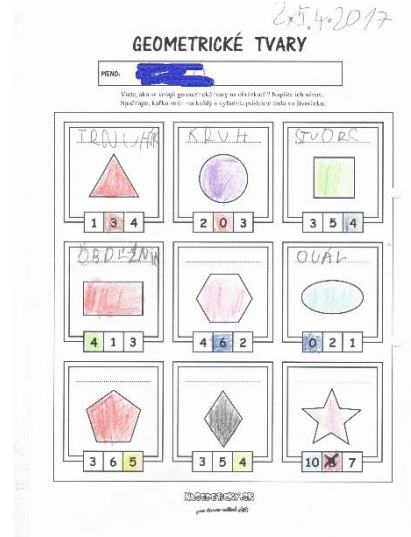
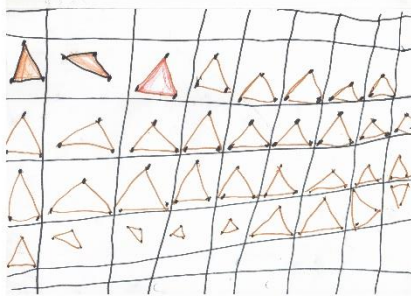
Pri práci s inštrumentami prvýkrát zažil pocit úspechu. Pocit, že niečo dokáže, že sa mu výsledok jeho snahy páči, že je s ním vnútorne spokojný a nebojí sa ho komukoľvek ukázať. Je bezprostrednejší, kľudnejší, spokojnejší. Za úsmevom už neskrýva toľko strachu ako na začiatku.

Začal oveľa viac vnímať svoje okolie a rozprávať o tom, čo videl, zažil, čo sa udialo v jeho blízkosti. Zo zakríknutého chlapca sa pomaly vytvára sebavedomý človek, ktorý pomaličky začína veriť sám v seba.

Záver

Danko aj naďalej navštevuje školský klub. Spoločne pracujeme na budovaní sebadôvery a rozvíjaní jeho osobnosti po všetkých stránkach. Čaká nás síce ešte veľa práce, ale je zrejmé že sme na dobrej ceste.

Vzhľadom na uvádzané informácie osobného charakteru bolo meno dieťaťa zmenené.

Veľká Ida, august 2018

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union